

27.02.2019

POL-2019-5293

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

Poliisihallituksen lausunto lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu -raportista

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu - Nykytila ja kehittämissuhteet - raportista sekä siinä esitetyistä kehittämissuhteista. Lausunto on pyydetty 28.2.2019 mennessä.

Raportti vastaa hallituksen tasa-arvo-ohjelmaan 2016 - 2019 kirjattuun toimenpiteeseen, jonka mukaan työryhmä selvittää millaisin kriteerein naiseen kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan tapauksia ohjataan sovitteluun ja hyväksytään soviteltaviksi sekä miten sovitteluprosessi etenee.

Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallituksen edustaja on osallistunut raportin valmisteluun. Valmistelun aikana asiantuntijoilla oli perustellusti toisistaan poikkeavia näkemyksiä lähisuhdeväkivallan sovittelusta. Perustellusti nähtiin, että lähisuhdeväkivaltaa ei tulisi sovittaa ollenkaan ja yhtäläillä haluttiin sitä soviteltavan muun muassa restoratiivisen oikeuden näkökulmaan nojaten.

Poliisihallitus näkee, että lähisuhdeväkivaltaa tulee ennen kaikkea ennalta estää. Tämä edellyttää laajaa viranomaisyhteistyötä, jossa tulee ottaa kattavasti huomioon myös yhteisöjen ja järjestöjen toiminta sekä osaaminen. Yhteistyön lisäksi tulee kehittää työmuotoja, jotka edistävät yhteistyön lisäksi myös konkreettista yhdessä tehtävää työtä. Tästä esimerkkinä muun muassa poliisilaitoksilla toimivat sosiaalityöntekijät, jotka toimivat yhdessä poliisin kanssa erilaisissa akuuteissa tilanteissa. Myös Ankkuritoimintaan liittyy yhdessä tekeminen.

Tulee huomata, että mitään rikostyyppiä ei ole laissa rajattu sovittelun ulkopuolelle. Lain esitöissä on kuitenkin mainittu, että lapseen kohdistuvia seksuaalirikoksia ei tulisi pääsääntöisesti ollenkaan ottaa soviteltavaksi ja lähisuhdeväkivaltaa sisältävien rikosten sovitteluun tulisi suhtautua pidättyvästi.

Lähisuhdeväkivaltarikoksissa vain viranomaisilla on mahdollisuus tehdä sovittelualoite. Perusteena on, että asiaan voi liittyä riski uhrin painostamiseksi antamaan suostumuksensa sovittelumenettelyyn

käynnistämiseen. Lisäksi kokonaiskuvan muodostamiseksi on tärkeää, että lähisuhdeväkivaltatapaukset tulevat kattavasti viranomaisten tietoon. Poliisin käytännön työssä lähisuhdeväkivallan sovittelusta on myös hyviä kokemuksia, joten edellytysten täytyessä yksittäisten lähisuhdeväkivaltatapauksen sovitteluun ohjaamiselle ei tulisi asettaa esteitä. Käytäntö on osoittanut, että lähisuhdeväkivaltatapauksissa sovittelun kautta osapuolet voivat päästä sellaisen avun piiriin, mitä rikosprosessi ei pysty tarjoamaan.

Seksuaali- ja väkivaltarikosten sovittelussa ylipäättään, vakavien ja törkeiden rikosten sekä toistuneiden rikosten sovittelussa on käytettävä erityistä harkintaa. Tällöin tulee ensisijaisesti ottaa huomioon asianomistajan etua edistävä näkökulma ja se, voidaanko sovittelulla turvata esimerkiksi perheen, muun läheisen ja etenkin lapsen kokonaisetua.

Sovittelun mahdollisuutta tulee voida selvittää myös lähisuhdeväkivallan osalta sekä ristiriitatilanteissa ja vastakkainasetteluissa, joiden taustalla voi olla myös kulttuuriin, uskontoon, ääriajatteluun tai erilaisiin vähemmistöryhmiin liittyvät kysymykset, jotka voivat johtaa myös lähisuhdeväkivaltaan.

Näissä herkissä ja sensitiivisissä asioissa sovittelulla ja laaja-alaisella yhteistyöllä ja yhdessä tekemisellä sekä vuoropuhelun edistämismellä voidaan edistää myös yhteisöjen ja yksilöiden keskinäistä ymmärrystä ja sovinnollisuutta. Näissä tilanteissa sovittelu saattaa antaa paremmat edellytykset esimerkiksi vastakkainasettelun (polarisaatio) ehkäisemiselle kuin pelkkä rikosprosessi.

Poliisihallitus pitää tärkeänä ja toteutettavana työryhmän esitystä kolmesta laajasta kehittämiskokonaisuudesta:

1. Sovitaan yhteiset kriteerit millaisia tapauksia voidaan ohjata sovitteluun.
2. Luodaan yhtenäinen ohjeistus ja systemaattiset työvälineet lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun edellytysten arvioimisen, sovittelun ja sovittelun keskeyttämisen avuksi.
3. Uudistetaan lähisuhdeväkivallan sovittelun koulutusta ja varmistetaan koulutuksen saatavuus yhteisistä kriteereistä, ohjeistuksesta ja lähisuhdeväkivaltailmiöstä. Koulutuksen kohderyhmiä ovat sovittelutoiminnan ammattihenkilöstö, lähisuhdeväkivaltarikoksia sovittelevat (vapaaehtois) sovittelijat sekä sovitteluun ohjaavat viranomaiset.

Poliisihallitus pitää tärkeänä myös sitä, että kehittämistyötä tehdään yhdessä eri vastuutoimijoiden kanssa.

Ennalta estävä sovittelu

Poliisihallitus haluaa tuoda esiin, että sovittelua tulisi kehittää myös niin, että meillä voisi olla niin sanottua "*ennalta estävää sovittelua*". Tällä tarkoitetaan asioita, joissa esimerkiksi nuoret oireilevat häiriökäyttäytymisellä tai kyse on koulukiusaamiseen liittyvistä asioista, orastavasta vihapuheesta, rasismista, ääriajattelusta tai muusta epäasiallisesta käytöksestä, mikä voi tapahtua henkilökohtaisessa kanssakäymisessä tai vuorovaikutuksena vaikkapa sosiaalisessa mediassa, niin että minkään rikoksen tunnusmerkistö ei ole vielä täyttynyt.

Oheisiin asioihin puuttuminen yhteistyössä ja yhdessä tehden ennalta estävin toimin voisi sisältää myös sovittelun toimenpiteitä. Näin voitaisiin konkreettisesti ennalta estää rikoksia - myös väkivaltaa ja lähisuhdeväkivaltaa - ja edistää yhteisöjen ja yksilöiden välistä sovinnollisuutta sovittelun keinoin.

Poliisijohtaja

Sanna Heikinheimo

Poliisitarkastaja

Pekka Heikkinen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 27.02.2019 klo 13:31. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Poliisihallituksen yksiköt

Tiedoksi

Poliisilaitokset
Keskusrikospoliisi
Poliisiammattikorkeakoulu